

УДК: 334.764.47(574.31)

На правах рукописи

Жайлауов Ерлан Берикович

Кластеры как основа повышения конкурентоспособности региона

6М050600 – Экономика

Реферат
магистерской диссертации

Республика Казахстан
Астана, 2013

РЕФЕРАТ

Работа выполнена в Карагандинском экономическом университете
Казахпотребсоюза

Объем и структура диссертации, количество рисунков, использованных литературных источников. Структура диссертации определена целью и задачами исследования и служит раскрытию темы исследования. Диссертационная работа состоит из введения, трех глав, заключения, списка использованных источников, 5 приложений, изложена на 91 странице машинописного текста, включает 25 рисунков, 13 таблиц, 60 литературных источников, 6 приложений.

Перечень ключевых слов: конкурентоспособность, кластер, кластерная структура, сетевая структура, инновация, инновационная активность, инновационный кластер, государственная промышленная политика, производительность, эффективность, экспортный потенциал, импортозамещение, производственный потенциал, технология, технологический уклад, технологический разрыв, барьеры входа, мировая торговля, ресурсы, объем производства, специализация.

Научный руководитель:
доктор экономических наук,
профессор
Алимбаев А.А.

Рецензент:
к.э.н., доцент, зав. отделом
НИИ регионального развития
Кензhesков Н.Д.

Диссертационная работа посвящена исследованию кластерных структур в Карагандинской области, эффективное функционирование которых позволит повысить конкурентоспособность региона.

Актуальность темы исследования.

Сегодня основной целью любого государства является повышение конкурентоспособности экономики на мировом уровне, что влечет за собой улучшение качества жизни населения. В мировой практике существует большое количество успешных примеров динамичного развития экономики страны, региона или отдельной компании, но всех их объединяют общие принципы получения конкурентного преимущества, основанные на политике государства в области развития промышленного производства.

Формирование конкурентоспособной экономики для Казахстана означает ее отход от сырьевой направленности к производству и экспорту продукции с более высокой добавленной стоимостью. Имеющиеся на сегодняшний день конкурентные преимущества, такие как низкие цены на природные ресурсы при высоких ценах на мировых рынках, дешевая и относительно квалифицированная рабочая сила, наличие производственных мощностей в сфере добычи и первичной обработки природных ресурсов – позволили экономике страны динамично развиваться с момента обретения независимости. Но для дальнейшего повышения конкурентоспособности страны этой базы недостаточно.

Последующее повышение конкурентоспособности Казахстана предполагает опору на кластерные структуры, которые обеспечивают конкурентоспособность современных стран в мировом экономическом пространстве. Базой таких структур является сеть хозяйствующих субъектов, которые, кооперируясь и одновременно конкурируя между собой, работают на основе инновационно-информационных технологий, используют рабочую силу с современными навыками и компетенциями, функционируют в условиях развитой транспортной-коммуникационной системы, имеют современные каналы дистрибуции, контролируют свои рыночные позиции на внешних и внутренних рынках.

Выделение отраслей специализации в Карагандинской области обусловило появление крупных корпораций, которые сосредоточили вокруг себя сети поставщиков сырья и материалов, а также вспомогательных товаров и услуг, трудовых и информационных ресурсов и т.д. Это выступило предпосылкой для принятия решения о развитии на территории региона кластерных структур. Тем не менее, с момента принятия программы кластеризации экономики значительных изменений в базовых отраслях не произошло. Связи между предприятиями остаются слабыми, а в некоторых случаях, несмотря на принципиальную необходимость, они вовсе отсутствуют. Кроме того, инновационная продукция, которая, по сути, является основой конкурентоспособности, занимает лишь незначительную часть в объеме промышленного производства Карагандинской области.

Наличие описанных проблем говорит о несовершенстве государственной политики в области содействия развитию конкурентоспособных отраслей на основе кластерных структур. Необходимость решения имеющихся проблем свидетельствует об актуальности темы диссертационного исследования.

Степень изученности проблемы. Вопросы, касающиеся повышения конкурентоспособности региона, а также развития кластерных структур остаются недостаточно изученными в Казахстане. Тем не менее, они нашли своё отражение в трудах казахстанских, российских и зарубежных учёных.

Деловые сети рассматривались в рамках разных научных направлений: в институциональной экономике А.И.Олейников, в экономической социологии М. Грановеттером, У.Пауэлл, Л.Смит-Дор, В.Радаевым и многими другими. Основоложником теории кластера является М.Портер, который изучал данную проблему посредством исследования конкурентных преимуществ отраслей.

Значительный вклад в теорию конкурентоспособности стран и регионов внесли такие Российские ученые как И.В.Пилипенко, Н.С.Мироненко, И.А.Спиридонов и др.

В процессе написания работы изучались труды казахстанских ученых-экономистов, которые посвящены вопросам повышения конкурентоспособности региона, развития кластерных структур, а также индустриально-инновационного развития экономики: М.Б.Кенжетузин, Э.А.Туркбаев, М.Г.Исаева, Р.З.Жалелева, Н.К.Нурланова, Н.Ж.Бримбетова, А.А.Алимбаев, Т.П.Притворова, З.А.Сальжанова, А.А.Таубаев, Н.Д.Кенжебеков, А.К.Кабыдыбай, Д.Н.Улыбышев, Х.С.Джусупов, С.Н.Ахметов и др.

Цель и задачи диссертационного исследования. Цель диссертационной работы состоит в исследовании формирования и развития кластерных структур в отраслях экономики Карагандинской области, и разработке механизмов интенсификации их развития для повышения конкурентоспособности региона.

Поставленная цель предполагает решение следующих задач:

- раскрыть сущность категории «конкурентоспособность» на макро и микро уровне;
- определить роль кластерных структур в повышении конкурентоспособности региона;
- обобщить зарубежный опыт кластеризации экономики.

- оценить конкурентоспособность базовых отраслей экономики Карагандинской области;

- провести анализ предпосылок и условий возникновения, а также развитие кластерных структур в регионе;

- выявить возможности совершенствования инструментов повышения конкурентоспособности региона на основе кластеризации экономики.

Объектом исследования являются сети предприятий, сосредоточенные вокруг крупных корпораций в базовых отраслях экономики региона, и составляющие кластерные структуры.

Предметом исследования выступают экономические отношения, складывающиеся в процессе функционирования и развития кластерных структур в экономике Карагандинской области.

Теоретическая и методологическая основы исследования. Теоретической и методологической основой послужили работы ученых-экономистов Казахстана, СНГ и зарубежных стран по вопросам повышения конкурентоспособности страны и региона на основе кластерных структур. В диссертационной работе использовались законодательно-нормативные акты Республики Казахстан, данные Агентства статистики Республики Казахстан, Министерства индустрии и новых технологий Национального агентства по технологическому развитию, Казахстанского института развития индустрии, интернет ресурсы, а также материалы, собранные автором во время исследования.

Научная новизна результатов исследования заключается в следующем:

- представлена авторская трактовка категории «конкурентоспособность региона»;
- выявлены особенности зарубежных и национальной моделей кластерообразования;
- оценена конкурентоспособность базовых отраслей экономики региона;
- выявлены сдерживающие факторы повышения конкурентоспособности экономики региона;
- определены основные предпосылки формирования сетевых структур в экономике Карагандинской области;
- дана качественно-количественная оценка развития кластерных структур, сформированных вокруг крупных промышленных предприятий региона;
- разработаны рекомендации по интенсификации развития кластерных структур на макро- и мезоуровнях.

Научная значимость защищаемых положений. Наиболее значимыми научными положениями, выносимыми на защиту, являются:

- авторская трактовка «конкурентоспособности региона»;
- принципиальные особенности зарубежных и национальной моделей кластеризации экономики;
- факторы, сдерживающие рост конкурентоспособности экономики региона;
- оценка развития кластерообразующих структур по многопараметрической системе, что дает многомерную характеристику сети и позволяет выявить потенциал её развития;

- предложения по системе государственного регулирования функционирования кластера, которые устранят имеющиеся недостатки действующих инструментов

поддержки развития кластерных структур, а также определяют направления, форму и методы государственного участия в процессе дальнейшего развития кластера.

Теоретическая и практическая значимость полученных результатов.

Теоретические положения могут быть использованы в учебном процессе. Практическая значимость предложений, касающихся интенсификации роста и развития кластеров, обуславливается возможностью их использования в Плане мероприятий по развитию кластеров в Карагандинской области. Полученные результаты направлены на совершенствование государственного регулирования процесса становления кластерных структур региона и могут быть применены для формирования долгосрочной стратегии, как приоритетной-участников кластеров, так и в Государственных программах индустриально-инновационного развития. Программе территориального развития Карагандинской области. Предложенные рекомендации по совершенствованию системы государственного регулирования на макро- и мезоуровнях могут служить основой для внесения дополнений и изменений в действующие инструменты и механизмы администрирования в области индустриально-инновационного развития региона.

Публикации. По теме диссертации опубликовано 4 работы, общим объемом 1,25 печатных листа.

РЕФЕРАТ

Диссертацияның мөлшері мен құрылымы, суреттердің, қолданылған әдебиеттер тізімінің саны. Диссертацияның құрылымы зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттерімен анықталып, тақырыбын ашады. Диссертациялық жұмыс кіріспе бөлімнен, үш негізгі бөлімнен, қорытынды бөлімнен, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен, 5 қосымшадан тұрады, жұмыстың мәтіні 91 баспа бетінен тұрады, оның ішінде: 25 сурет, 13 кесте, 60 әдебиет көзі, 6 қосымша.

Негізгі сөздер тізімі: бәсекелесу қабілеті, кластер, кластерлік құрылым, тораптық құрылым, инновация, инновациялық белсенділік, мемлекеттік өнеркәсіптік саясат, өнімділік, нәтижелілік, экспорттық әлеует, импортты ауыстыру, өндірістік әлеует, технология, технологиялық құрылым, технологиялық алшақтық, кіру тосқауылдары, әлемдік сауда, ресурстар, өндіріс көлемі, мамандану.

Диссертациялық жұмыс нәтижелі қызметі аймақтың бәсекеге қабілеттілігін жоғарылатын Қарағанды облысындағы кластерлік құрылымдарды зерттеуге бағытталған.

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Бүгінгі күні кез келген мемлекеттің басты мақсаты – экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыру болып табылады. Бұл халықтың өмір деңгейін жоғарлатуға мүмкіндік береді. Әлемдік тәжірибеде елдер экономикаларының, аймақтар мен жеке кәсіпорындардың серпінді дамулары жиі кездеседі, және олардың барлығын өндірістік өнеркәсіпті дамыту аясындағы мемлекеттік саясатта негізделген бәсекелік басымдылыққа қол жеткізудің негізгі қағидаттары біріктіреді.

Қазақстан үшін бәсекеге қабілетті экономиканың қалыптасуы – шикізат жеткізуден арылып, қосымды құны жоғары тауарларды өндіріп, экспортқа жіберу болып табылады. Бүгінгі күні қолдағы бар табиғи ресурстар бағасының төмендігі, құны төмен және салыстырмалы білікті жұмыс күші, табиғи ресурстарды шығарып және бірінші деңгейлі өндеуге қажетті өндірістік күштердің болуы сияқты бәсекелік басымдылықтар ел экономикасының тәуелсіздік алғаннан бері серпінді дамуына мүмкіндік берді. Алайда, елдің бәсекеге қабілеттігін бұдан әрі арттыру үшін бұл қорлар жеткіліксіз болып табылады.

Қазақстанның бәсекелесу қабілетінің арттырудың келесі кезеңі әлемдік экономикалық кеністіктегі мемлекеттердің бәсекелестік қабілеттілігін қамтамасыз ететін кластерлік құрылымдарға сүйенуді қажет етеді. Мұндай құрылымдардың негізі – бірлесіп, сонымен қатар, бір бірімен бәсекелесетін, инновациялық-ақпараттық технологиялар негізінде жұмыс істеп, дағдылары мен құзыреттері заманауи жұмыс күшін қолданатын, дамыған көлік-коммуникациялық жүйе жағдайында жұмыс істейтін шаруашылық субъектілерінің торабы.

Қарағанды облысында мамандану салаларының қалыптасуы өз айналасында шикізаттар мен материалдар және қосымша тауарлар мен қызметтер, жұмыс күші мен ақпараттық ресурстарды жеткізушілерді топтаған үлкен корпорациялардың пайда болуына себеп болды. Бұл жағдай облыс аумағында кластерлік құрылымдарды дамыту туралы шешім қабылдаудың себебісі болды. Бірақ экономикалық кластерлеу бағдарламасын қабылдағаннан бүгінгі күнге дейін

аймақтың негізгі салаларында айтарлықтай өзгерістер тіркелген жоқ. Кәсіпорындар арасындағы байланыстар әлсіз бола отырып, тіпті кей жағдайда олардың болуы шарт болғанымен, байланыстың жоқтығы анықталады. Сонымен қатар, бәсекелесу қабілеттілігінің негізі болып табылатын инновациялық өнім Қарағанды облысының өнеркәсіптік өндірісінің көлемінде болмашы бөлігін құрайды.

Аталып өткен мәселелердің болуы кластерлік құрылымдар негізінде бәсекеге қабілетті салаларды дамыту бойынша Мемлекеттік саясатының жетілмегендігін білдіреді.

Туындаған мәселелерді шешу қажеттілігі диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігін дәлелдейді.

Мәселенің зерделену дәрежесі. Аймақтың бәсекелесу қабілетін арттыру мен кластерлік құрылымдарды дамыту мәселелері Қазақстанда бүгінгі күнге дейін толық зерттелмеген болып табылады. Дегенмен, бұл мәселелер қазақстандық, ресейлік және шетелдік ғалымдардың жұмыстарында бейнеленген болатын.

Іскерлік тораптар түрлі ғылыми бағыттар шеңберінде және көптеген ғалымдармен қарастырылған. Олардың ішінде: А.И.Олейник – институционалды экономика шеңберінде, М. Грановеттер – экономикалық әлеуметтануда, У.Пауэлл, Л.Смит-Дор, В.Радаев және көптеген басқа ғалымдар мен ғылым бағыттары. Кластерлік теориясының негізін қалаушысы – бұл мәселелерді салалардың бәсекелестік басымдылықтарын зерттеу арқылы зерделеген М.Портер.

Бәсекелесу қабілеттілігі теориясына айтарлықтай үлестерін қосқан ресейлік ғалымдардың ішінде И.В.Пилипенко, Н.С.Мироненко, И.А.Спиридонов және тағы басқаларды атауға болады.

Диссертациялық жұмысты жазу барысында аймақтың бәсекелесу қабілетін арттыру, кластерлік құрылымдарды дамыту, және экономиканың индустриалдық-инновациялық дамуы мәселелеріне бағытталған Қазақстандық ғалымдардың еңбектері зерттелген болатын. Ол ғалымдар: М.Б.Кенжегузин, Э.А.Туркбаев, М.Г.Исаева, Р.З.Жалелева, Н.К.Нурланова, Н.Ж.Бримбетова, А.А.Алимбаев, Т.П.Притворова, З.А.Сальжанова, А.А.Таубаев, Н.Д.Кенжебеков, А.К.Қабдыбай, Д.Н.Улыбышев, Х.С.Джусупов, С.Н.Ахметов және т.б.

Диссертациялық зерттеудің мақсаты мен міндеттері. Диссертациялық жұмыстың мақсаты – Қарағанды облысының экономика салаларындағы кластерлік құрылымдарының қалыптасуы мен дамуын зерттеу, және оларды аймақтың бәсекелестік қабілетін арттыру мақсатымен дамытуды жеделдету механизмдерін әзірлеу.

Қойылған мақсат келесі міндеттерді орындауды көздейді:

- «бәсекелесу қабілеттілігі» категориясын мән-мағынасын макро және микро деңгейде зерделеу;
- аймақтық бәсекелестік қабілетін арттырудағы кластерлердің рөлін анықтау;
- экономиканы кластерлеудегі әлемдік тәжірибені жалпылау;
- Қарағанды облысының негізгі салаларының бәсекелесу қабілеттіліктерін бағалау;
- аймақтағы кластерлік құрылымдардың пайда болуы мен дамуының алғышарттарын талдау;

- аймақтың бәсекелесу қабілеттілігін экономиканы кластерлеу арқылы жоғарлату құралдарын жетілдіру мүмкіндіктерін анықтау.

Зерттеу жұмысының нысаны: аймақ экономикасының негізгі салаларындағы ірі корпорациялар айналасындағы топталған кластерлік құрылымдарды құрайтын кәсіпорындар тораптары.

Зерттеу жұмысының мәні: Қарағанды облысының экономикасындағы кластерлік құрылымдардың жұмыс істеу мен даму процестеріндегі қалыптасатын экономикалық арақатынастар.

Зерттеу жұмысының теориялық, ақпараттық және әдістемелік негізі – елдің және аймақтың бәсекелесу қабілеттілігін арттыру мәселелері бойынша Қазақстандық, ТМД елдерінің және шетелдік экономикасының еңбектері. Диссертациялық жұмыста Қазақстан Республикасының заң шығару-нормативтік актілері, Қазақстан Республикасының статистика Агенттігінің, Индустрия және жаңа технологиялар Министрлігінің, Технологиялық даму бойынша Ұлттық Агенттіктің, Қазақстандық индустрияны дамыту институтының мәліметтері, интернет ресурстары, және автордың зерттеу барысында жинаған мәліметтері қолданылды.

Ғылыми жаңалығы келесіде:

- «бәсекелесу қабілеттілігі» категориясының авторлық түсініктемесі берілді;
- кластерлердің құрылуының ұлттық және шетелдік үлгілерінің ерекшеліктері анықталды;
- аймақ экономикасының негізгі салаларының бәсекелесу қабілеттіліктері бағаланды;
- аймақ экономикасының бәсекелесу қабілеттілігін арттыруын шектейтін факторлар анықталды;
- Қарағанды облысының экономикасында тораптық құрылымдардың қалыптасуының негізгі алғышарттары анықталды;
- аймақтағы ірі кәсіпорындар айналасында қалыптасқан кластерлік құрылымдардың дамуларының сапалық-сандық бағалауы берілді;
- кластерлук құрылымдардың макро және мезо деңгейдегі дамуын жеделдету бойынша ұсыныстар әзірленді.

Қорғалатын қағдалардың ғылыми маңыздылығы. Қорғауға шығарылатын ең маңызды ғылыми ережелер:

- «бәсекелесу қабілеттілігі» категориясының авторлық түсініктемесі;
- экономиканың кластерленуінің ұлттық және шетелдік үлгілерінің принциптік ерекшеліктері;
- аймақ экономикасының бәсекеге қабілеттілігін артуын шектейтін факторлар;
- тораптың көп мөлшерлі сипаттамасын беретін және оның дамуының әлеуетін анықтауға мүмкіндік беретін көп параметрлі жүйе бойынша кластерлік құрылымдардың дамуын бағалау;
- кластерлік құрылымдардың дамуын қолдаудың қолданыстағы құралдарының кемшіліктерін жоюға және кластерлердің даму процесіндегі мемлекеттің қатысу бағыттарын, формасын және әдістерін анықтауға мүмкіндік беретін кластерлердің қызметін мемлекеттік бақылау жүйесі бойынша ұсыныстар.

Қол жеткізілген нәтижелердің теориялық және практикалық маңыздылығы.

Теориялық ережелер оқу процесінде пайдаланыла алады.

Кластерлердің дамуын жеделдету бойынша ұсыныстардың маңыздылығы – олардың Қарағанды облысындағы кластерлерді дамыту бойынша шаралар Жоспарында қолдану мүмкіндігімен себептеледі. Қол жеткізілген нәтижелер аймақтағы кластерлік құрылымдардың қалыптасу процесін мемлекеттік реттеуді жетілдіру мақсатымен, сонымен қатар, кластердің қатысушы кәсіпорындарының ұзақ мерзімді стратегиясының қалыптастыру барысында және Мемлекеттік индустриалдық-инновациялық даму бағдарламаларында, Қарағанды облысының аумақтық даму бағдарламасында қолданыла алады. Макро және мезо деңгейдегі мемлекеттік реттеу жүйесін жетілдіру бойынша ұсыныстар аймақтың индустриалдық-инновациялық даму саласындағы қолданыстағы басқару құралдары мен механизмдеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу негізі ретінде қолданыла алады.

Басылымдар. Диссертациялық жұмыстың тақырыбы бойынша автор 4 еңбегін жариялады (көлемі 1,25 б.т.)

ABSTRACT

The thesis's volume and structure, quantity of the drawings, the used references. The thesis structure defined by purpose and research problems to disclosure of a subject of the research. Dissertation work consists of the introduction, three chapters, the conclusion, the list of the references, 5 appendices, is stated on 91 pages of the typed text, includes 25 drawings, 13 tables, 60 references, 6 attachments.

List of keywords: competitiveness, cluster, cluster structure, network structure, innovation, innovative activity, innovative cluster, state industrial policy, productivity, efficiency, export potential, import substitution, production potential, technology, technological way, technological gap, entrance barriers, world trade, resources, output, specialization.

Dissertation work is devoted to research of cluster structures in the Karaganda region which effective functioning will allow increasing competitiveness of the region.

Relevance of the subject of the research.

Today a main objective of any state is to increase competitiveness of economy at the world level that involves improvement of quality of life of the population. In the world practice there is a large number of successful examples of dynamic development of national economies, the regions or the separate companies, but all of them are united by the general principles of obtaining the competitive advantage, and founded on the states' policy in the field of development of industrial production.

Formation of competitive economy for Kazakhstan means its withdrawal from a raw orientation to production and export of the higher value added goods. Competitive advantages available today, such as the low prices of natural resources at the high prices in the world markets, the cheap and rather qualified labor, existence of capacities in the sphere of production and preprocessing of natural resources – allowed our economy to develop dynamically from the moment of independence finding. But for further increase of competitiveness of the country of this base it isn't enough.

The subsequent increase of competitiveness of Kazakhstan assumes a support on cluster structures which provide competitiveness of the modern countries in the world economic space. Base of such structures is the network of economic agents who, cooperating and at the same time competing among themselves, work at a basis of innovative-information technologies, use labor with modern skills and competences, function in the conditions of the developed transport-communication system, have modern channels of distribution, supervise the market positions in foreign and domestic markets.

Allocation of branches of specialization in the Karaganda region caused emergence of large corporations which concentrate around themselves networks of suppliers of materials, and also auxiliary goods and services, labor and information resources, etc. It acted as the precondition for decision-making on development clusters in the territory of the region. Nevertheless, from the moment of adoption of the program for economy's clustering considerable changes in key branches didn't occur. Communications between the enterprises remain weak, and in certain cases, despite basic need, they at all are absent. Besides, innovative production which, in fact, is a competitiveness basis, occupies only insignificant part in the industrial output of the Karaganda region.

Existence of the described problems speaks about imperfection of a state policy in the field of assistance to development of competitive branches on the basis of cluster structures. Need of the solution of available problems testifies to relevance of a subject of the dissertation research.

Degree of study of a problem. The questions concerning increase of competitiveness of the region, and also development of clusters, remain insufficiently studied in Kazakhstan. Nevertheless, they found the reflection in papers of the Kazakhstani, Russian and foreign scientists.

Business networks were considered within the different scientific directions: in institutional economy by A.I. Oleynik, in economic sociology by M. Granovetter, U. Powell, L. Smith-Dore, V. Radayev and many others. The founder of the theory of a cluster is M. Porter who studied this problem by means of research of competitive advantages of branches.

The significant contribution to the theory of competitiveness of the countries and regions was brought by such Russian scientists as I.V. Pilipenko, N.S. Mironenko, I.A. Spiridonov, etc.

In the course of writing of the paper works of the Kazakhstani scientists-economists which are devoted to questions of increase of competitiveness of the region, developments of clusters, and also industrial-innovative development of economy were studied by: M.B. Kenzheguzin, E.A. Turkebayev, M.G. Issayeva, R.Z. Zhaleeva, N.K. Nurlanova, N.Zh. Brimbetova, A.A. Alimbayev, T.P. Pritvorova, Z.A. Salzhanova, A.A. Taubayev, N.D. Kenzhebekov, A.K. Kabybay, D.N. Ulybyshev, H.S. Dzhusupov, S.N. Akhmetov, etc.

Purpose and tasks of the dissertation research. The purpose of the dissertation work consists in research of formation and development of clusters in branches of the economy of the Karaganda region, and development of mechanisms of an intensification of their development for increase of competitiveness of the region.

The goal assumes the solution of the following tasks:

- to study the essence of the category "competitiveness" at macro- and micro-levels;
- to define a role of clusters in increase of competitiveness of the region;
- to generalize foreign experience of a clustering of economy;
- to estimate competitiveness of key branches of the economy of the Karaganda region;
- to carry out the analysis of preconditions and emergence conditions, and also development of clusters in the region;
- to reveal possibilities of improvement of instruments for increasing competitiveness of the region on the basis of an economy clustering.

The object of the research is the networks of the enterprises concentrated around large corporations in key branches of the economy of the region, and making cluster structures.

As the object of the research the economic relations developing in the course of functioning and development of cluster structures in the economy of the Karaganda region act.

Theoretical and methodological bases of the research. Works of scientists-economists of Kazakhstan, the CIS and other foreign countries concerning increase of

competitiveness of the country and the region on the basis of clusters formed a theoretical and methodological basis. In the dissertation work legislative regulations of the Republic of Kazakhstan, data of Agency of statistics of the Republic of Kazakhstan, the Ministry of the industry and new technologies, National technological development agency, the Kazakhstan institute of development of the industry, Internet resources, and also the materials collected by the author during the research were used.

Scientific novelty of results of the research consists in the following:

- the author's treatment of the category "competitiveness of the region" is presented;
- features of foreign and national clustering models are revealed;
- competitiveness of key branches of the economy of the region is estimated;
- limiting factors of increase of competitiveness of the economy of the region are revealed;
- the main preconditions of formation of network structures in the economy of the Karaganda region are defined;
- the qualitative and quantitative assessment of development of the cluster structures created around the large industrial enterprises of the region is given;
- recommendations on an intensification of development of cluster structures on macro - and meso- levels are developed.

The scientific importance of the defending positions. The most significant scientific provisions submitted for protection, are:

- author's treatment of "competitiveness of the region";
- basic features of foreign and national models of a clustering of economy;
- the factors containing growth of competitiveness of economy of the region;
- the assessment of development of cluster-gathering structures on multi-parameter system that gives the multidimensional characteristic of a network and allows to reveal the potential of its development;
- offers on system of state regulation of functioning of clusters which will eliminate available defects of operating instruments of support of development of cluster structures, and also will define the directions, a form and methods of the state participation in process of further development of cluster.

The theoretical and practical importance of the received results.

Theoretical provisions of the thesis can be used in educational process. The practical importance of the offers concerning an intensification of growth and development of clusters is caused by possibility of their use in the Plan on development of clusters in the Karaganda region. The received results are directed on improvement of state regulation of process of formation of clusters of the region and can be applied to formation of long-term strategy, for participating enterprises of clusters, and for programs of industrial-innovative development, the Program of territorial development of the Karaganda region. The offered recommendations about improvement of system of state regulation on macro - and meso-levels can form a basis for introduction of additions and changes in operating tools and administration mechanisms in the field of industrial-innovative development of the region.

Publications. On a thesis 4 works, with a total amount of 1,25 printed pages are published.